

مىللەتلەر ئىستېپاقلىشىپ بىر ئائىلە كىشىلەردەك بولالاي

ئالتە قېرىنداشنىڭ 50 يىلدىن ھالقىغان چوڭقۇر مۇھەببىتى

□ پۈتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز جاۋ چۇنخۇا

ئۇرۇمچى شەھىرى مىدۇڭ رايونىنىڭ شەھەر رايونىدىن 20 نەچچە كىلومېتىر يىراق. لىقتىكى بەيياڭخې قازاق يېزىسىنىڭ بەيياڭخې كەنتىدە ئالتە قېرىنداشنىڭ يېرىم ئەسىردىن كۆپرەك ۋاقىتتا ئۆزگارا ياردەم بەرگەنلىكى، بىر ـ بىرىنى يۆلگەنلىكى تىللاردا داستان بولۇپ كەلمەكتە. بۇ ئالتە قېرىنداش ئوخشاش بولمىغان جايدىن، ئوخشاش بولمە ـ غان ئائىلىدىن، خەنزۇ، خۇيزۇ، ئۇيغۇر، قازاق، موڭغۇل مىللىتىدىن بولۇپ، ئۇزاق يىل داۋاملاشقان كەڭ ئالاقىلىشىش، ئومۇم ـ يۈزلۈك ئالماشتۇرۇش، چوڭقۇر يۇغۇرۇلۇش داۋامىدا بارغانسېرى يېقىن بىر ئائىلە كىشىلەرىگە ئايلاندى.

بىللە چارۋا بېقىپ، بىرلىكتە يەر تېرىپ دوستلۇق مېھرى ئورنىتىش
«بەشىنچى ئاكا، بۇ يىل كۆممىقوناقنىڭ ھوسۇلى يامان ئەمەس بويۇ!» 10 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى، تاغلار ئوراپ تۇرغان بەيياڭخې كەنتىدە قاتمۇقات ئورمانلار رەڭدارلاشقانە ـ دى، تاغ ئېتىكىدىكى قۇرۇتۇش مەيدانىدا ساپسىبرىق كۆممىقوناقلار بېيىتىپ قويۇلغانە ـ دى، ليۇ يىڭ بىر باش كۆممىقوناقنى ئېلىپ كۆممىقوناق دېنىنى تەخمىنەن ساناپ بېقىپ ئەخمەت ھۈسەنگە شۇنداق دېدى.

شۇ كۈنى ئەخمەت ئائىلىسىدىكىلەر كۆممىقوناق دېنىنى ئايرىماقچى ئىدى، قېرىنداشلارنىڭ چوڭى ۋاڭ شېۋىڭ، ئىككىنچىسى بادامارا، ئۈچىنچىسى جىن شۇخۇي، بەشىنچە ـ سى ئەخمەت ھۈسەن، ئالتىنچىسى ليۇ يىڭ يەنە جەم بولدى.

«ئىشلەپچىقىرىش ئەترىتىدە بىللە چارۋا باقتۇق، مەھسۇلات ئائىلىلەرگە ھۆددىگە بېرىلگەندىن كېيىن، يەنە تاغ باغرىدا يەر تېرىدىق، ھازىر چاچلىرىمىز ئاقىرىپ كەتتى، ئەمما چېچىلىپ كەتمىدىق!» دان ئايرىنى ماشىنىسى گۈرۈلدەيتتى، قېرىنداشلار غەيرەتكە كېلىپ سورىغان كۆممىقوناق دانلىرى كۈن نۇرىدا ئالتۇندەك پارقرايتتى.

ۋاقىت ئىستىرىلكىسى 50 نەچچە يىل ئىلگىرىكى چاغلارغا قايتۇرۇلدى.
1966 ـ يىلى، 23 ياشلىق ۋاڭ شېۋىڭ بەيياڭخې كەنتىگە كېلىپ تۇرمۇش كەچۈردى، تۆت يىلدىن كېيىن، ئۇنىڭ تۇنجى بالىسى تۇغۇلدى.

«خوتۇنۇم بەڭگىگەندىن كېيىن سۈتى كەلمىدى، مەن ئۆيۈمۋۆي قاتراپ كالا سۈتى ئىزدىدىم، كۆپچىلىك ئۆيىدە بار بولسىلا بې ـ خىللىق قىلھاي بەردى. ھەممىمىزگە مەلۇم، ئۇ ۋاقىتلاردا كالا سۈتى ئىنتايىن ئەتىۋارلىق ئىدى.» ۋاڭ شېۋىڭ مۇنداق دېدى: بالامنى قولۇم ـ قوشىلار بىللە بېقىپ چوڭ قىلدى.

1984 ـ يىلى ليۇ يىڭ گەنسۇ دىڭشىدىن ئۆزى يالغۇز شىنجاڭغا كەلدى، بەيياڭخې كەنتىدىكى «چوڭ دادا» «چوڭ ئانا»لار

ئۇنىڭ بۇ يەردە يىلتىز تارتىشىغا ياردەم بەردى. «شۇ چاغلاردا، قايسى ئۆيىدە تاماق پىشسا مېنى چاقراتتى؛ كىيىمنىڭ يىرتىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسە، بادامارنىڭ ئانىسى ئۇنىڭ كىيىمىنى ماڭا كىيىدۇرۇپ قوياتتى» دېدى ليۇ يىڭ.

ھەممە گىشىلار خۇددى يېقىندىلا يۈزبەرگەندەك ئىدى.

«كەمپۈت بولسا ئەڭ يەيىتۇق، ئىش بولسا بىللە قالاتۇق»
«ئىشلەپچىقىرىشى ئەترىتىدە، مەن ۋاڭ شېۋىڭ، ليۇ يىڭ بىلەن بىللە چارۋا باقاتتىم، كەمپۈت بولسا تەڭ يەيتۇق، ئىش بولسا بىللە قالاتۇق، ئايرىلىاس ئۈچ ئاكا ـ ئۆكە ـ لاردىن بولۇپ قالغاندۇق» دېدى بادامارا تەسىرلىك قىلىپ.

ليۇ يىڭ گەپ قىستۇردى: «بىر قېتىم مەن قويۇمنى يىتتۇرۇپ قويدۇم، ئۇ ئىككە ـ سى تاغ ـ داۋانلاردىن ئېشىپ نەچچە سائەت ئىزدەپ ئاخىرىدا ماڭا ياردەملىشىپ قوينى تېپىشىپ بەردى».

مەھسۇلات ئائىلىلەرگە ھۆددىگە بېرىلەگەندىن كېيىن، بۇ ئالتە ئائىلىگە بىر تاغ باغردىدىن يەر بۆلۈپ بېرىلدى، ئەخمەت بىلەن بادامارانىڭ ئاشلىق تېرىشنى بىلمەيدىغانلىقىنى كۆرۈپ، قېرىنداشلىرى ئۇلارغا قولمۇقول ئۆگەتتى، ئەتىيازدىكى تېرىلغۇ، يىازدىكى ئەمگەك، كۈزدىكى بىغم... ئالتە ئائىلە كە ـ شلىرىنىڭ كۈن ـ كۈنلەپ بىرلىكتە ئەمگەك قىلىشى، بىر ـ بىرىنى يۆلىشى داۋامىدا، ئەمە ـ لسدىكى ئۈچ قېرىنداش ئالتە قېرىنداشقا كۆپەيدى، رىشتىمۇ ساپسىبرىق كۆممىقوناق دېنىدەك بارغانسېرى چىڭدى.

«بىزنىڭ كونا ئۆيىنى قېرىنداشلار بىر ـ لىكتە سېلىشىپ بەرگەن. كىمىنىڭ ئۆيىدە ئىش بولسا، پەقەت چاقىرسىلا قېرىنداشلار ھايال ئۆتمەيلا بارىمىز.» ئەخمەت كۈلۈپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى: بۇگۈنكىدەك بىرلىك ـ تە ئەمگەك قىلىش بىزنىڭ كۆپ يىللىق ماس ـ لاشقانلىقىمىزدىن بولۇپ، كۆپ يىل ئۆزگەر ـ مەيدىغان ۋەددەك بولۇپ قالدى.

بىللە چارۋا بېقىش، بىللە ئۆي سېلىش، بىللە يەر تېرىش... يىللار جىمجىت ئۆتتى، بىر ـ بىرىنى يۆلەش بىر خىل ئادەتكە ئايد ـ لاندى، باشقا كۈن چۈشكەندە ياردەم بېرىش داڭمىلىق ئىشقا ئايلاندى.

بۇلتۇر قىشنا، ئەخمەت ئېھتىياتسىزلىق ـ تىن سۆڭىكىنى سۇندۇرۇۋالدى، ئۇ تېخى ئېغىز ئاچماي تۇرۇپلا بادامارا ئەر ـ خوتۇن بىلەن ليۇ يىڭ تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ 100دىن ئارتۇق قوينى بېقىپ بەردى.

«توپتوغرا بىر قىش يەم ـ خەشەك توغراش، قويلارغا يەم بېرىشنىڭ ھەممىسە ـ دە ئۇلارغا تاياندىم، ئۇلار ماڭا ياردەم قىلىپ چوڭ مەسىلەمنى ھەل قىلىپ بەردى!» دېدى ئەخمەتنىڭ خوتۇنى

يىلدىن ھالقىغان چوڭقۇر مۇھەببىتى

چوڭقۇر مىننەتدارلىق بىلەن.

«مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئەڭگۈشتەرنى

يوقىتىپ قويمىدۇق»

دان ئايرىش ماشىنىسىنىڭ گۈرۈلدىشى شىپىدە توختىدى، ئالتۇن رەڭ كۆممىقوناق دانلىرى ئامبارغا توشۇلدى. ئەخمەتنىڭ چاقىرىشى بىلەن قېرىنداشلار گۇرجهكلردە ـ نى كۆتۈرۈشۈپ ئۇنىڭ تاغ باغرىدىكى ھويلىسىغا كەلدى، ھويلا دەرۋازىسىدىكى «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى چوڭ ھويلىسى» دېگەن خەت يېزىلغان تاختا پارقراپ تۇراتتى.

2019 ـ يىلى «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى چوڭ ھويلىسى» دېگەن خەتلەر يېزىلغان لەۋھە تاخىسى ئەخمەتنىڭ ھويلىسىغا ئېسىلدى، ئۇ بۇنىڭدىن ناھايىتى پەخىرلەندى: «بىز ھەر مىللەت ئامما ئەۋلادمۇ ئەۋلاد بىللە تۇرمۇش كەچۈرۈپ كەلدۇق، ھەممە ئائىلە ـ لەرنىڭ ھويلىسى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى چوڭ ھويلىسى!»

ئەخمەت چەينەكنى ئېلىپ ھورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان قىزىل چاپىنى شىرەدىكى بەش پىپالىگە لىق قۇيدى. «ئەگەر سېرىڭغا ـ زى راخمان كېسەل بىلەن كېتىپ قالمىغان بولسا، بۇگۈن بىز ئالتە قېرىنداش جەم بولغان بولاتتۇق» دېدى ۋاڭ شېۋىڭ.

«چوڭ ئاكا، تۆتىنچى ئاكام تۈگەپ كەتكىنى بىلەن ھازىر ئۇنىڭ ئوغلى دائىم بىزنى يوقلاپ تۇرۇۋاتىدغۇ!» ئەخمەتنىڭ گېيى كىچىك ھويلىدىكى قىسقىغنا جىمجىتلىق ـ خى بۇزدى.

«توغرا، بىز ياشىنىپ قالدۇق، ئەمما بىزنىڭ ئەۋلادلىرىمىز ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ بۈيۈك ئىتتىپاقلىقىدىن ئىبارەت بۇ ئەڭگۈش ـ تەرنى يوقىتىپ قويمىدى.» دېدى بادامارا بېشىنى لىڭشىتىپ تۇرۇپ.

ئەخمەتنىڭ قىزى ئادىلە ئەخمەت ۋۇخەن تەبىئىي پەن ۋە سانائەت پەنلىرى داشۆسىنىڭ ئوقۇغۇچىسى، چوڭلارنىڭ بۇ دوستلۇق مېھرى ئۇنىڭمۇ ئىللىق ئەسلىمىسى بولۇپ قالدى.

«ھەر قېتىم ئوقۇش باشلاشتىن بۇرۇن، تاغلىرىمنىڭ ھەممىسى كېلىپ مېنى ئۇزىتىپ قويدۇ، ماڭا پارچە خىراجەت پۇلى بېرىدۇ. مەيلى يۇرتۇمدا بولسۇن ياكى مەكە ـ تەپتە بولسۇن، ھەر مىللەت ئىناق ئۆتكەن چوڭ ئائىلىنىڭ كۆيۈنۈشى ھەر ۋاقىت قەلبىمنى ئىللىتىدۇ، شۇنداقلا مېنى تېخىمۇ كۆپ كىشىلەرگە كۆڭۈل بۆلۈشكە، كۆيۈ ـ نۈشكە ئىلھاملاندۇرىدۇ» دېدى 11 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى ئادىلە تېلپوندا مۇخىرىغا. بۇگۈنكى كۈندە، چوڭلارنىڭ ئىتتىپاق ـ لىقى، قەتئىيلىكى ئالتە قېرىنداشنىڭ ئەۋلاد ـ لىرىنىڭ قىممەتلىك مەنۋى بايلىقىغا ئايلاند ـ دى، بەيياڭخې كەنتىدە مىللەتلەر ئىتتىپاقلە ـ قى دوستلۇق مېھرىمۇ ئۇزاق يىللار داۋامىدا تېخىمۇ چوڭقۇرلاشتى.

شىنجاڭدىكى «غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرى» ۋارىسلىرى بېيىش كۈيى پۈتتى

«مىراس ۋارىسى» بولۇپ قالدى.
«مەن چالغۇ ياساشقا تايىنىپ نامراتلىق ـ تىن قۇتۇلدۇم، مەن بۇ ھۈنەرگە ۋارىسە ـ لىق قىلىپ، تېخىمۇ كۆپ كىشىنى نەپكە ئېرىشتۈرىمەن» دېدى تۇرغۇن نۇردۇن.

«غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مە ـ راسلىرى» سۈپەتلىك ماركا ئۈنۈم ئېف ـ فېكتىنى جارى قىلدۇرۇش، كەنتنىڭ «خاس ھۈنەر ـ سەنئەت» ئارقىلىق نامە ـ راتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇشى ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىشىغا كۈچ قوشۇش ئۈچۈن، جاي كەنتى چالغۇ ياساش دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى قۇردى. كوپىراتىپ مەسئۇلى ئابدۇللا ئىبراھىم مۇنداق تونۇشتۇردى: مەيداننى كەنت تەمىنلىدى، زاۋۇت ئۆيى قۇرۇلۇشى خە ـ راجىتى دۆلەتنىڭ نامراتلارنى يۆلەش مەبلىغىدىن كەلگەن، كەنتتىكى «غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرى» ۋارىسەلەرى ئىشلەپچىقىرىش ھۈنرىنى ئۆگىتىشە كە مەسئۇل بولدى، يېقىن ئەتراپتىكى 60تىن ئارتۇق كەنت ئاھالىسى بۇ يەردە

3- قېتىملىق مەركاز شىنجاڭ خىزمىتى نىۋىدات رېغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىپلى، ئىزچىلاشتۇرايلى

تىرىشىپ يېڭى نەزەردىكى جۇڭگو تەسۋىياتىنىڭ شىنجاڭ تۇرۇپ چىقالى

مېنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىش ھېكايەم

دېھقان ئالىم ساۋۇت يېرىم يىلدا پار قازان ئىشچىلىرىنى باھالاشتىن ئۆتتى

«نامرات راھەتپەرەسلىك»تىن تىرىشىپ ئىشلەشكىچە

□ پۈتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز يۇ مېغۇرەن، ئىختىيارىي مۇخبىر ئەمەر جان ھەسەن

11 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى، باي ناھىيە ـ سى تېەنيۇەن ئىسسىقلىق ئېنېرگىيە شىرە ـ كىتىنىڭ خىزمەتچىسى ئالىم ساۋۇت ئەتتە ـ گەندىدا ئىدارىگە كېلىپ، خىزمەت فورە ـ مىسىنى ئالماشتۇرۇپ، بېشىغا قالپاق كىيىپ، بىر كۈنلۈك خىزمىتىنى باشلىدى. ئىلگىرى كەنتتىكى «ھۇرۇن»دىن كارخانىنىڭ خىزمەتچىسىگىچە، بۇگۈنكى كۈندە ئالىمنىڭ ئىشىلەش غەيرىتى ئېشىپ، ئىشەنچى تولۇپ تاشتى.

ئىشى ئورنىغا كەلگەن ھامان، ئۇ ئالدى بىلەن پار قازان ئۆيىگە كېلىپ خىزمەتدىشىدىن خىزمەتلەرنى ئۆتكۈزۈۈ ـ ۋالغاندىن كېيىن، خىزمەتلەرنى ئۆتكۈزۈۈ ـ ۋېلىشى ـ ئۆتكۈزۈپ بېرىشى ھېسابات دەپتىرىنى ئەستايىدىل تولدۇردى، ئاندىن پار قازاننىڭ بوشاپ كەتكەن ۋىنتىلىرىنىڭ بار ـ يوقلۇقىنى تەپسىلىي تەكشۈردى، پار قازاندىكى قايتقان سۇ تېمپېراتۇرىسىنىڭ نورمال ـ نورمال ئەمەسلىكىنى تەكشۈردى...

«مىجىت، يەنە 40 مىنۇتتىن كېيىن بىز كۆمۈر سېلىشنى باشلايمىز، سەن ئالدى بىلەن ئازراق سۇ تولۇقلىغىن، تېمپېراتۇرىغا دىققەت قىلغىن...» دېدى ئالىم شاگىرتىغا تاپىلاپ، ئۇ ھازىر تېخنىكىسى پىشقان پار قازان ئىشچىسىغا ئايلاندى، يەنە تېخى شاگىرت تەربىيەلەۋاتىدۇ.

43 ياشلىق ئالىم باي ناھىيەسى باي بازىرى شەھەرلىك مەھەللىە كەنتتە ـ نىڭ كەنت ئاھالىسى بولۇپ، ئائىلىسىدە بەش جان ئادەم ۋە بەش مو يەر بار ئىدى، تۇرمۇشى ناھايىتى غورىگىل ئۆتەتتى.

«ئۈچ قىزىمنىڭ ھەممىسى مەكتەپتە ـ تە ئوقۇيدۇ، ئالدىنقى نەچچە يىلدا مەن ئەقىلسىزلىقىمدىن كۈنبويى ئۆيىدە يېتىە ـ ۋېلىپ، سىرتقا ئىشلىگىلى چىقماي، «نامرات راھەتپەرەسلىك»نى ئويلايتتىم. ئۇ چاغدا بىز بىر ئائىلە كىشىلىرى خو ـ تۇنۇم ئۇ يەر ـ بۇ يەردە ئىشلەپ تاپقان پۇلغا تايىنىپ تۇرمۇشىمىزنى قامدايتە ـ تۇق.» بۇ گەپلەرنى قىلغاندا ئالىم بەكمۇ خىجىل بولدى.

ئالدىنقى يىللاردا، ئالىمنىڭ چوڭ قىزى رېمانتىم كېسىلى بولۇپ قالدى، ئۇنىڭ پۇلى بولمىغاچقا، تەرەپ ـ تەرەپكە قاتراپ پۇل ئارىيەت ئېلىپ، بالىسە ـ نىڭ كېسىلىنى كۆرسەتتى. بۇ ئىش ئالىمغا قاتتىق تەسىر قىلدى، ئۇ قەتئىي نىيەتكە كېلىپ تىرىشىپ ئىشلەپ بالىلىرىنى

(بېشى 1 ـ بەتتە)

بېكىتىلگەن قۇتقۇزۇش ـ داۋالاش دوختۇرخانىسى ئاغرىقلار رايونىنىڭ مۇدىرى جۇ يۇلوك مۇنداق تونۇشتۇردى: يۇقىرقى ئېلىنق دىياگنوز قويۇلغان ئاغرىق مىساللىرى دوختۇرخانىغا كىرەگەندىن كېيىن، «دۆلەت ۋە ئاپتونوم را ـ يوننىڭ تېببىي قۇتقۇزۇش ـ داۋالاش مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسىنىڭ يېتەكچە ـ لىكىدە، بېكىتىلگەن قۇتقۇزۇش ـ داۋالاش دوختۇرخانىسى بۇ قېتىمقى يۇ ـ قۇمنىڭ كونكرېت ئالاھىدىلىكى ۋە ئەھ ـ ۋالىسىغا بىرلەشتۈرۈپ، كۆپ خىل داۋالاش ۋاستىسىنى قوللىنىپ، جۇڭبى تېبابىتى بىلەن غەرب تېبابىتىگە تەڭ ئەھمىيەت بېرىپ، ئاغرىقلارنى داۋالاش لايىھەسىنى دەل ۋاقتىدا ئەتتە ـ شىدى ۋە ئەلالاشتۇردى. دوختۇرۇ ـ سېستىرالار كولىپكتىپىنىڭ پۈتۈن كۈچ قويۇپ پەرۋىش قىلىشى بىلەن، ئاغ ـ رىقلارنىڭ كېسەللىك ئەھۋالى سىجىل ياخشىلاندى، ۋىرۇس نوكلېئىك كىسە ـ لاتاسىنى تەكشۈرۈش نەتىجىسى ئۇدا ئىككى قېتىمدىن ئارتۇق مەنپىي چىقتى،

^[1] 3- قېتىملىق مەركاز شىنجاڭ خىزمىتى نىۋىدات رېغىنىنىڭ روھىنى ئۆگىنىپلى، ئىزچىلاشتۇرايلى